

รายงานสถานการณ์และแนวโน้มทางสังคม “ผลกระทบของโควิด – 19 ต่อเด็กวัยเรียน”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการศึกษาในปี 2563 พบว่า มีเด็กและเยาวชน (อายุระหว่าง 0-25 ปี) ที่ติดเชื้อจำนวน 85,828 ราย คิดเป็นร้อยละ 24 ของจำนวนผู้ติดเชื้อทั่วประเทศ เด็กในวัยเรียนจึงเป็นอีกกลุ่มวัยหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) รัฐจึงมีมาตรการในการควบคุมโรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด อาทิ การเลื่อนเปิดเทอม การปิดสถานศึกษา ในบางพื้นที่ การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสอน อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กในมิติต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

- ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่คาดว่าจะมีเพิ่มขึ้น เด็กแต่ละคนมีโอกาสในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน

- พัฒนาการการเรียนรู้ที่ถดถอย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็กอายุ 2- 6 ปี พบว่า ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ของเด็กลดลง 1.98 เดือน และด้านสติปัญญาลดลง 1.39 เดือน

- ปัญหาทางด้านสุขภาพกายและจิตใจ เนื่องจากเด็กมีระยะเวลาการใช้หน้าจออิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยต่อวันสูงถึง 4 ชั่วโมง 11 นาที

- เด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษา 2564 มีเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาประมาณ 5,654 คน คาดการณ์ว่าสิ้นปีการศึกษาจะมีเด็กหลุดออกนอกระบบเพิ่มขึ้นถึง 65,000 คน

	ปี 2562 (ก่อน COVID-19)		ปี 2563 (ช่วงระหว่าง COVID-19)	
	เฉลี่ย (ชม./วัน)	สูงสุด (ชม./วัน)	เฉลี่ย (ชม./วัน)	สูงสุด (ชม./วัน)
เด็ก (5-17 ปี)	3.14	9	4.11	19.5
วัยรุ่น (18-24 ปี)	4.17	17	4.45	19
วัยทำงาน (25-59 ปี)	3.25	13	4.02	18.5
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	3.02	11	3.08	16.25

ที่มา : โครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมด้านกิจกรรมทางกายของประชากรไทยปี 2555-2563 ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย (TPAK) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

มาตรการและข้อเสนอแนะทางในการลดผลกระทบ

- สนับสนุนให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกับสถานศึกษา ในการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ อาทิ การเรียนในชั้นเรียน (On-Site) การเรียนแบบออนไลน์ (Online) การเรียนรู้ที่บ้านโดยครูจัดทำเอกสาร ไปงานให้นักเรียน (On-Hand)
- สนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียน และเน้นกิจกรรมในการลงมือทำ สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ให้มากกว่าการเรียนผ่านทางหน้าจอ
- สถานศึกษา ควรต้องเร่งสอนชดเชย เมื่อเข้าสู่ภาวะปกติ เพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของเด็ก

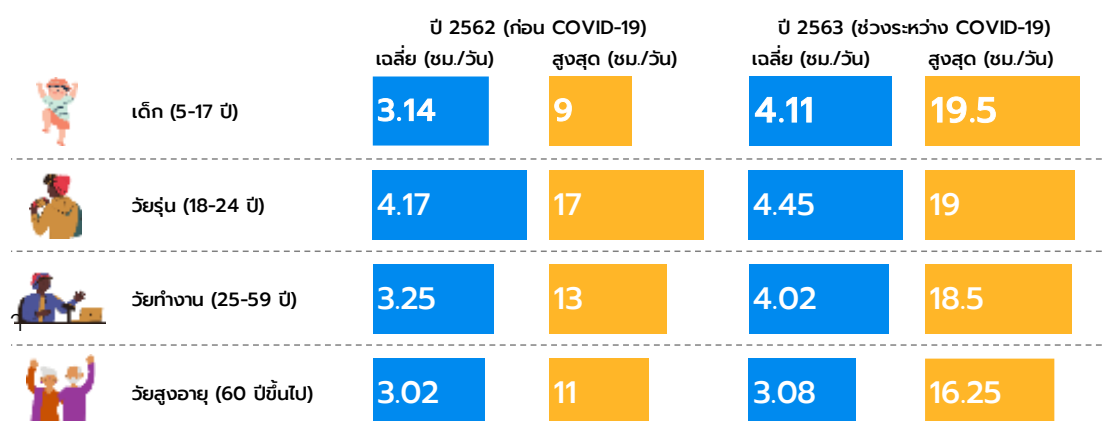
- กำหนดแนวทางในการเยียวยา ช่วยเหลือผู้ปกครอง เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครอง อาทิ ลดค่าธรรมเนียมการศึกษา ยกเว้นการจัดเก็บเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
- จัดทำระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา กองทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแจ้งข้อมูล ติดตามและช่วยเหลือ เด็กในครัวเรือนเปราะบางที่มีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบให้ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาได้ และเด็กที่ออกนอกระบบแล้วให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา
- ขยายพื้นที่ในการจัดสถานรองรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบ หรือไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้ ในกรณีที่พัก แม่ผู้ปกครอง ติดเชื้อไวรัส COVID-19

รายงานสถานการณ์และแนวโน้มทางสังคม
“ผลกระทบของโควิด - 19 ต่อเด็กวัยเรียน”

สถานการณ์และผลกระทบของโควิด - 19

ข้อมูลจากสถิติการศึกษาในปี 2563 ประเทศไทยมีจำนวนนักเรียนและนักศึกษา ทั้งหมด 11.9 ล้านคน โดยจากข้อมูลจากกรมควบคุมโรค (ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2564) พบว่า มีเด็กและเยาวชน (อายุระหว่าง 0-25 ปี) ที่ติดเชื้อจำนวน 85,828 ราย คิดเป็นร้อยละ 24 ของจำนวนผู้ติดเชื้อทั่วประเทศ เด็กในวัยเรียนจึงเป็นอีกกลุ่มวัยหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID - 19) รัฐบาลจึงมีมาตรการในการควบคุมโรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด อาทิ การเลื่อนเปิดเทอม การปิดสถานศึกษาในบางพื้นที่ การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสอน อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กในมิติต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

- ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่คาดว่าจะมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากโควิด -19 ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นระบบออนไลน์ ซึ่งเด็กแต่ละคนมีโอกาสในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งจากฐานะที่ต่างกัน โดยเด็กที่มาจากครอบครัวระดับรายได้สูงมีความพร้อมในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ รวมถึงความแตกต่างทางด้านพื้นที่ โดยพื้นที่ในเขตเมืองมีโครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ตที่ดีกว่าพื้นที่ที่ห่างไกลหรือในเขตชนบท
- ปัญหาทางด้านสุขภาพ ทั้งสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต เนื่องจากเด็กมีระยะเวลาการใช้หน้าจออิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยต่อวันสูงถึง 4 ชั่วโมง 11 นาที เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาเกือบ 1 ชั่วโมง และมีพฤติกรรมการใช้หน้าจอสูงสุดต่อวันถึง 19 ชั่วโมง 50 นาที มากกว่าวัยอื่นๆ นอกจากนี้ การขาดความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง อาจทำให้เกิดความเครียด นำไปสู่ปัญหาทางอารมณ์ตามมา

ที่มา : โครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมด้านกิจกรรมทางกายของประชากรไทยปี 2555-2563
ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย (TPAK) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

- พัฒนาการการเรียนรู้ที่ถดถอย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็กอายุ 2- 6 ปี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพร้อมของเด็กปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย พบว่า ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ของเด็กถดถอย 1.98 เดือน และด้านสติปัญญาถดถอย 1.39 เดือน เป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่หยุดชะงัก และรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์มาทดแทนการเรียนในห้องเรียนเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น
- เด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษา 2564 มีเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาประมาณ 5,654 คน และคาดการณ์ว่าสิ้นปี การศึกษาจะมีเด็กหลุดออกนอกระบบเพิ่มขึ้นถึง 65,000 คน เนื่องจากต้นทุนการศึกษาที่สูงเกินแบกรับ ในสภาวะการณ์เช่นนี้ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น 1.17 ล้านคน โดยพบว่า ในช่วงสถานการณ์โควิด - 19 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนนักเรียนยากจนพิเศษลดลงร้อยละ 5 จากช่วง ก่อนหน้า

มาตรการและข้อเสนอแนวทางในการลดผลกระทบ

- สนับสนุนให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกับสถานศึกษา ในการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ อาทิ การเรียนในชั้นเรียน (On-Site) การเรียนแบบออนไลน์ (Online) การเรียนรู้ที่บ้านโดยครูจัดทำเอกสาร ไปงานให้นักเรียน (On-Hand)
- สนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ และเน้นกิจกรรมในการลงมือทำ สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ให้มากกว่าการเรียนรู้ผ่านทางหน้าจอ
- สถาบันการศึกษา ควรต้องเร่งสอนชดเชย เมื่อเข้าสู่ภาวะปกติ เพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของเด็ก
- กำหนดแนวทางในการเยียวยา ช่วยเหลือผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครอง อาทิ ลดค่าธรรมเนียมการศึกษา ยกเว้นการจัดเก็บเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
- จัดทำระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา กองทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแจ้งข้อมูล ติดตาม และช่วยเหลือ เด็กในครัวเรือนเปราะบางที่มีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบให้ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาได้ และเด็กที่ออกนอกระบบแล้ว ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา
- ขยายพื้นที่ในการจัดสถานรองรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบ หรือไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้ ในกรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ติดเชื้อไวรัส COVID-19